

BALADE ȘI DOINE POPULARE ROMÂNEȘTI

ANDREAS PRINT

Balade și doine populare românești

Selecție texte:
Laura-Ivona Dumitru

ANDREAS PRINT

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
Balade și doine populare românești / - București:
Andreas Print, 2013

ISBN 978-606-8271-13-2

DIFUZOR EXCLUSIV:
AGENȚIA DE DIFUZARE DE CARTE
IVO PRINT

Calea Griviței nr. 158, demisol, sector 1, București

Tel./Fax: 021.222.07.67

E-mail: ivo_print@yahoo.com

Site: www.editura-andreas.ro

© Editura **ANDREAS** PRINT, București, 2013

Toate drepturile asupra acestei ediții sunt rezervate editurii. Nicio parte din această lucrare nu poate fi reprodusă, stocată și retransmisă sub formă tipărită, electronică, mecanică, fotocopiată, audio sau sub orice altă variantă fără permisiunea scrisă a **Editură Andreas** Print.

Redactare: Laura-Ivona DUMITRU
Tehnoredactare: Gheorghe DUMITRU

Bun de tipar: 04.02.2013
Coli tipar: 10
Format: Z₆ (16/54x84 cm)

CUPRINS

INTRODUCERE / 7

BALADE / 11

Miorița / 13

Monastirea Argeșului / 17

Traian și Dochia / 28

Constantin Brâncovanul / 30

Novac și corbul / 34

Soarele și Luna / 39

Iovan Iorgovan / 43

Inelul și năframa / 54

Mihu Copilul / 57

Toma Alimoș (1) / 68

Toma Alimoș (2) / 72

Ștefan-Vodă (Miu

Haiducu) / 79

Pintea Viteazul / 88

Bujor / 103

Jianul / 106

Țăranul și ciocoiul / 111

Sub poale de codru

verde / 112

Ștefăniță-Vodă / 115

Iancu Jianul / 121

Fata Cadiului / 126

Mierla și Sturzul / 130

Păunașul codrilor / 140

DOINE / 143

Frunză verde

magheran / 145

De dragoste și dor / 147

De haiducie / 149

De ostășie / 150

De jale / 151

De leagăn / 152

Satirice / 153

Pastorale / 154

Motivul norocului / 155

Aprecieri critice / 157

Introducere

Lirica populară românească se caracterizează prin oralitate, trăsătură care a condus la apariția unui număr mare de variante ale unei creații populare. Cel mai bun exemplu în acest sens este balada „Miorița“, cunoscută în peste 1.600 de variante.

Poezia populară reprezintă un tezaur inestimabil, o moștenire spirituală, care s-ar fi pierdut în negura timpului, dacă n-ar fi existat personalități care să acționeze în scopul conservării acestei bogății spirituale. Vasile Alecsandri are meritul de a se număra printre primii culegători de folclor, căruia îi aparține și o primă clasificare a liricii populare în cântece bătrânești, doine și hore (în volumul „Poeziile românilor“). *Poeziile populare*, în funcție de structură și de modul de prezentare a ideilor, aparțin atât genului liric, cât și genului epic.

Balada este cea mai reprezentativă creație pentru unul dintre cele patru mituri fundamentale ale literaturii române, și anume mitul transhumanței, al existenței pastorale multimilenare a poporului nostru. Balada este o specie a genului epic, totdeauna în versuri, aparținând literaturii populare, dar și celei culte. Ea se cântă, rareori se recită, se citește. (Cântarea, cu un caracter solemn și dramatic, înglobează o mare varietate de teme și motive, având o amplă desfășurare epică.)

Baladele și cântecele bătrânești au o structură epică, în care ne sunt prezentate istorii povestite din bătrâni. Eroii sunt confrunțați cu întâmplări desprinse din viață, sunt precizate locul și timpul acțiunii.

Tematic, balada se poate clasifica astfel:

- balade fantastico-mitologice: *Soarele și Luna*
- balade legendare: *Monastirea Argeșului*
- balade pastorale: *Miorița*
- balade istorice: *Constantin Brâncovanu*
- balade familiale (nuvelistice): *Ghiță Cătănuță*

Narațiunea baladei este: rectilinie (schematică); fixează un singur moment (rareori două-trei); are funcție moralizator-educativă; orice tulburare a ordinii morale este înlăturată; nu există gratuitate, totul se face cu un țel; acționează asupra conștiinței umane în mod simbolic.

Acțiunea baladei:

- haiducia este o formă a luptei de clasă, având și un ideal uman;
- în cele mai multe dintre cazuri, conflictele se rezolvă la modul sângeros, prin triumful eroului reprezentativ al binelui;
- lupta se dă între inteligență și forță;

Personajele baladei:

- întruchipează un ideal uman;
- au însușiri excepționale, de basm;
- eroul este un învingător;
- frumusețea fizică este în armonie cu frumusețea morală;
- constituie un element de transfigurare a realității;
- voinicul este trădat de un apropiat al său;
- în final trădătorii sunt totdeauna pedepsiți chiar cu metodele pe care le pregătiseră pentru uciderea voinicului;
- iubirea glorică virtuțile bărbatului.

Protagoniștii se caracterizează prin:

- a) înțelepciune;
- b) apărarea valorilor tradițional-colective:
 - dreptate;
 - adevăr;
 - înțelegere față de semeni;
 - curaj, vitejie, eroism.
 - echilibru, calm;
- c) recurg la anumite stratageme:
 - distrag atenția adversarului;
 - se travestesc pentru atingerea unui scop;

- se prefac că au murit;
 - obțin permisiunea de a cânta dintr-un instrument.
- d) tărie de caracter;
- e) fidelitate față de sine și de lumea exterioară;
- f) veselie și generozitate;
- g) primesc ajutor de la natură și de la animalele credincioase.

În literatura română, balada a fost un permanent izvor de inspirație pentru marii scriitori ai neamului: în „*Baltagul*“, Mihail Sadoveanu valorifică mitul transhumanței; „*Meșterul Manole*“, de Lucian Blaga, pune în valoare mitul jertfei pentru creație, al sacrificiului suprem pentru desăvârșirea operei. Alte exemple: „*Andrii Popa*“, de Vasile Alecsandri, „*Nunta Zamferei*“, de George Coșbuc, „*Mistrețul cu colți de argint*“, de Ștefan Augustin Doinaș, „*Moartea căprioarei*“, de Nicolae Labiș etc.

Doina aparține genului liric, fiind specifică folclorului românesc și transmite sentimente, trăiri, cum sunt dorul de casă, dorul de cei dragi, dragostea, revolta și nostalgia.

Doina are caracter:

- *anonim* (nu are autor cunoscut);
- *oral* (s-a transmis prin viu grai, din generație în generație);
- *colectiv* (este opera mai multor autori anonimi);
- *sincretic* (se îmbină poezia cu muzica și cu dansul).

Doinele se clasifică, după sentimentele exprimate, în: *doine de dor, de jale, de înstrăinare, de haiducie, de dragoste, de cătănie, pastorale*.

De altfel, lirica noastră populară se organizează în jurul a șase noțiuni: dor, dragoste, noroc, bine, urât, jale. Dintre acestea motivul *norocului* este cel mai des întâlnit, având în vedere și polisemia acestui cuvânt: rost, soartă, fericire, ideal, scop, menire etc.

Doinele exprimă direct, ca orice operă lirică, o diversitate de gânduri, idei, sentimente, emoții, impresii, aspirații și se inspiră din atitudinile omului față de natură și timp, de viață și moarte etc. Ele exprimă stări afective și sentimente personale, intime, comunicând astfel reflecțiile creatorului.

Balade

Miorița

Pe-un picior de plai,
Pe-o gură de rai,
Iată vin în cale,
Se cobor la vale
Trei turme de miei
Cu trei ciobănei.
Unu-i Moldovean
Unu-i Ungurean
Și unu-i Vrâncean.
Iar cel Ungurean
Și cu cel Vrâncean,
Mări se vorbiră,

Ei se sfătuiră
Pe l'apus de soare
Ca să mi-l omoare
Pe cel Moldovan,
Că-i mai ortoman
Ș-are oi mai multe,
Mândre și cornute,
Și cai învățați
Și câni mai bărbați!...
Dar cea Miorița
Cu lâna plăviță
De trei zile-ncoace
Gura nu-i mai tace,
Iarba nu-i mai place.
– Miorița laie,
Laie, bucălaie,

